

TM	G. XXXVI	Br. 1	Str. 407-409	Niš	januar - mart	2012.
----	----------	-------	--------------	-----	---------------	-------

Prikaz dela
 Primljeno: 7. 12. 2011.

Aleksandar Birviš

ZBOG NEDOSTATKA POZVANJA I INVALIDNOSTI SPOZNAJE*

Evo nam jedne dobre knjige. Svaka čast Mešihatu Islamske zajednice u Hrvatskoj. Podastri su našoj pozornosti valjano djelo. Pravoslavni autor Marko P. Đurić nas je obradovao knjigom svojih rasprava i izlaganja usmjerenoj ka međuvjerskom razumijevanju i trpeljivosti.

Knjiga *Rušiti zidove i graditi mostove u Duhu* (u daljem tekstu: Knjiga) ne bi trebalo da bude iznenađenje. Kamo sreće da na ovim prostorima imamo čitav niz tomova koji se bave tematikom vjerske trpeljivosti i posljedicama netrpeljivosti.

Međutim, i kad bi ih bilo više, ova Knjiga zaslužuje da uđe u knjižnice i u sveučilišne programe kao uzorno štivo i neophodan udžbenik na svim razinama religijskih i socioloških studija.

Knjiga plijeni svojom analitičnošću, nepristranošću, kritičnošću i odgojnim iscjeliteljstvom. Ona pokreće niz tema o kojima se šutjelo. Ne ulazim u to da li su šutnje bile namjerni ili su samo obični previdi svojstveni intelektualnoj ljenosti nekih ljudi s diplomama i zvanjima, ali bez pozvanja.

Padaju vješto načinjene obrazine i prigodno skovani izrazi kojima se zamagljivala stvarnost tijekom druge polovice dvadesetog stoljeća.

Rukovodeći ljudi na Brionima, u Karadorđevu i po "rezidencijama" (a bilo ih je više nego što ih je imala engleska kraljica) skovali su izraz *u prelaznoj fazi*. Tako je država bila u *prelaznoj fazi* između teorijskog odumiranja i pretvaranja u nenaslednu monarhiju. Političke organizacije (Partija, Front, Narodna omladina, Studentska omladina, sindikati, samoupravne interesne zajednice odnosno SIZ-vi) bile su "ljudski resursi" *u prelaznoj fazi* socijalističkog preobražaja društva i ekonomike. Pa i svaki zaposleni je promatran kao osoba u *prelaznoj fazi* od posloprimca do penzionera.

Ne treba se tome čuditi. M. P. Đurić spretno analizira to stanje. On piše (Knjiga, str. 33): «S druge strane, budući da *smo držali* da je moral isključivo sociološki i historijski uvjetovan, nismo mogli *izbeći* 'zamci' relativizma.

Ono što je juče važno za etičko *dobro*, i proglašavano vrlinom, nije važno i danas. Zbog ovoga, čega u vjerskom moralu nema, nismo mogli izbjeći proizvoljnost i improvizaciju, koja *nas je* dovela do anarhije i u moralnom rasuđivanju i ocjenama.

brdlife@eunet.rs

* Marko P. Đurić, *Rušiti zidove i graditi mostove u Duhu*, Zagreb: Mešihat Islamske zajednice u Hrvatskoj, 2010.

Budući da nas kod takvog stanja stvari ništa nije moglo bezuvjetno obvezati na vrlinu, te samim tim i etiku, krize su postale dio naše sudbine.»

Shodno ovome, nije se smatralo moralnim govoriti o moralu. Bilo je kašnivo ukazivati na odsustvo morala. To je na sopstvenoj koži iskusio Milovan Đilas, kad se usudio da u *Novoj misli* objavi članak „Anatomija jednog morala“. Bez obzira na sve položaje što ih je zauzimao do 1953, on je – bez normalnog suđenja i otvorenog postupka – lišen svih funkcija i svojski izoliran, pa i trpan u zatvor.

Gospodin Đurić zato s pravom i suvislo navodi Solženjicinove riječi: „Velika mana dvadesetog vijeka bila je ta stoje u tom vijeku oslabljen moral čovječanstva, iako je postignut veliki napredak u nauci i tehnici“.

Poslije ovog M. P. Đurić saopštava neka porazna razmatranja (Knjiga str.59/60): «Danas početke jednog takvog slabljenja možemo pratiti od vremena Immanuela Kanta u filozofiji i Viliama Okama u teologiji. Njihova shvatanja pokrenula su Modernu koja je željela autonoman moral, a što se pokazalo pravom katastrofom po sudbinu europskoga čovjeka.»

Točno, kolega Đuriću. Vraški točno! Moderna je bila ono što je anastrofa bila u antičkim dramama. Međutim, europsko društvo je pokazalo svoju katastrofičnost činjenicom da u njemu nema poretka antičke drame (nema jedinstva mjesta, jedinstva vremena, ponajmanje jedinstva radnje). Ponuđena je i prihvaćena pometnja. Prihvaćena je francuska revolucija i njena vjera – i to je bila vjera – da se primjenom nasilja mogu ostvariti ideali razuma.

Zato kolega Đurić ukazuje na hitne potrebe trenutka.

Kršćansko-islamski dijalog ponajprije treba biti posvećen relevantnim događajima u ovom vremenu, pri čemu najprije mislim na situaciju prevladavanja sadašnje krize. Pošto oko moralnih odgovora uglavnom vlada pun konsenzus, to je sigurno da se ova vrsta dijaloga neće izroditi u svoju suprotnost. Premda se obe vjere ne mogu primarno svesti na socijalnu društvenu dimenziju, vjerujući ljudi danas jesu u poziciji da se nametnu kao „liječnici“ bolesnim europskim i drugim društvima.

Knjiga se s toga, već na početku, jasno odredila prema *onom* što je neuklonjivo iz pravog života. Mogu se politički sistemi menjati i prilagođavati diktatorima i drugim nasilnicima. Ipak, ostaje istina (Knjiga, str. 10): *Djeca Božja najprije se svojim navikama razlikuju od druge djece.*

Upravo zbog retko poštene analize i promovisanja ovih navika, Đurićeva Knjiga zaslužuje da uđe u čitaonice, učionice i osobne knjižnice.

Šta mi zapravo znamo o našim navikama uopće i o vjerskim navikama napose? Na ovim, balkanskim, prostorima navike su se sticale i rasticale, ali su psiholozi i sociolozi – nažalost po navici – prolazili pored navika ne osvrćući se mnogo na njih.

Neko se, ipak, osvrnuo i duboko angažirao. U Knjizi je pažljivo i smisleno proučena vjerska sadašnjost. Prirodno i bez zastajanja pred čitaocima kristališu dobre želje za izlazak iz nedoumica. Tako Marko P. Đurić piše (Knjiga str. 137): «Mogu li u ovom vremenu postmoderne i moderne važiti tradicionalni pravoslavni stavovi o islamu?»

Zatim, hoće li sutrašnji dijalog između akademskih institucija u Crkvi i Ulemi pokazati svu invalidnost jedne spoznaje, ili bi ojačao naše teološko uvjerenje.

Da li inicirati dijalog koji će otkriti svu površnost naših znanja ili ćemo težiti povjerenju znajući pritom da smo tvrdili da je tako samo zato što smo nekom vjerovali da nije drukčije?

Od jasnih odgovora na ova pitanja danas je mnogo važnije znati da smo mi i muslimani ponajprije pozvani graditi zajednicu vrijednosti, a ne sterilne teološke polemike.»

Zbog ove iskrenosti gospodina Đurića hteo bih da vičem preko svih pojačala i da napišem krupnim, plakatskim, slovima:

Ljudi,

Marko P. Đurić živi u Velikoj Ivanči. Sve njegove poruke dolaze odande. Izvucimo ga iz njegovog dragog sela. Pozivajmo ga. Neka drži predavanja. On je osoba koja ima što da kaže velikim gradovima i visokim učilištima.

Gdje ste, sveučilišta? Ovaj čovjek je izazov. Odazovite se i učinite ga svojim! Što prije. Danas. Sada.